

Maria Ciostek

KAROLINA SAYN-WITGENSTEIN: ESTETYKA - TEOLOGIA – EKLEZJOLOGIA

Rozprawa poświęcona jest francuskojęzycznej twórczości Karoliny Sayn-Wittgenstein. Praca podzielona jest na dwie części – pierwsza poświęcona jest omówieniu życia i najważniejszych kierunków twórczości tej pisarki, a druga zawiera przetłumaczone na język polski fragmenty jej dzieł, opatrzone aparatem krytycznym (*La chapelle sixtine, La vie chrétienne au milieu du monde et en notre siècle, Causes intérieures de la faiblesse extérieure de l'Église*). Pierwszym punktem pracy jest odtworzenie biografii autorki ze szczególnym uwzględnieniem romantycznego charakteru jej historii oraz naukowego rozwoju, któremu księżna poświęciła całe życie. Została omówiona również pierwsza polska recepcja tych dzieł.

Kolejny rozdział jest poświęcony estetyce w ujęciu tej autorki. Jej utwór poświęcony Kaplicy Sykstyńskiej został zestawiony z innymi romantycznymi tekstami dotyczącymi Michała Anioła. Zostało udowodnione, że księżna wpisywała się swoim tekstem w romantyczną dyskusję na temat malarstwa i literatury. Karolina Sayn-Wittgenstein przedstawiła Michała Anioła jako ideał artysty-geniusza, przerażającego wielkością swoich dzieł, wyróżniającego się głębią metafizycznych odkryć i subiektywnością sztuki. Uważała, że estetycznym jest to, co niesie ze sobą wielkość idei.

Kolejny rozdział dotyczy teologii w twórczości księżnej – stworzyła praktyczny poradnik życia duchowego, ale pod tą prostą formą księżna odpowiedziała w nim na pytania dotyczące relacji między Bogiem a człowiekiem z okresu romantyzmu. W celu ich ukazania jej tekst został zestawiony z dramatami romantycznymi. Porównanie to wykazało, że księżna osadziła swoje rozważania w kontekście problemu „Ja” romantycznego, istnienia osobowego Boga oraz znaczenia indywidualnej jednostki ludzkiej. Główny nacisk kładła na budowanie z Bogiem autentycznej relacji, opartej na zaufaniu i świadomej zgodzie z Jego wolą. Sprzeciwiała się koncepcji romantycznego buntu i nawiązywała do idei mesjanizmu, w której pogodzenie się z Bogiem prowadziło do osiągnięcia pełnej harmonii z Absolutem, co może pozwolić zarówno jednostce jak i wspólnocie dążyć do dobra. Osiągnięcie pełni życia duchowego widziała w połączeniu dwóch dróg duchowości – *vita activa* i *vita contemplativa*.

Kolejny rozdział dotyczy zaś badań eklezjologicznych Karoliny Sayn-Wittgenstein. Autorka została w nim ukazana jako prekursorka katolickiej nauki społecznej, ponieważ posługiwała się zasadą „wiedzieć, ocenić, działać”, połączoną z interdyscyplinarnością i szukaniem rozwiązań problemów społecznych w kontekście etyki chrześcijańskiej. Księżna

wskazała w nim na najważniejsze problemy Kościoła – odcięcie od świata świeckiego, brak świadomości procesów społecznych i nowych prądów myślowych, wskazywała na odpowiedzialność intelektualną duchowieństwa, uważała, że Kościół powinien włączać się w politykę, krytykowała socjalizm, postulowała przywrócenie kościelnego mecenatu sztuki. Jej tekst został zestawiony z *Rerum novarum* Leona XIII. Podobieństwa między tymi utworami i kontekst biograficzny pozwalają postawić hipotezę, że jedną z inspiracji papieża był tekst księżnej.

Drugą część pracy stanowi przekład dzieł Karoliny Sayn-Wittgenstein na język polski, który został oparty na komunikacyjno-funkcjonalnej teorii przekładu.

Rozprawa ukazuje teksty Karoliny Sayn-Wittgenstein jako zbiór myśli ważnych nie tylko w XIX w., ale i dzisiaj uderzających swoją aktualnością i uniwersalnym charakterem. Celem niniejszej pracy było przywrócenie polskiej świadomości niektórych tekstów księżnej, które mogą stanowić podstawę do dalszych badań literackich.

Marie Cioftek